

Goede uiergezondheid bij robot kan prima

Het celgetal op melkveebedrijven die werken met een melkrobot ligt vaak wat hoger dan dat op bedrijven met een conventioneel melksysteem. Op sommige robotbedrijven komt beduidend meer mastitis voor, op andere zie je het weinig. Het Uiergezondheidscentrum Nederland (UGCN) vond dat voldoende aanleiding om de uiergezondheidssituatie op robotbedrijven in kaart te brengen en te zoeken naar risicofactoren.

Wilma Wolters

Onderzoekers Francesca Neijenhuis en Kees de Koning van Wageningen UR Livestock Research hebben met behulp van mensen van de faculteit Diergeneeskunde in Utrecht de uiergezondheidsstatus van 150 robotbedrijven gepeild. En niet alleen dat; zij rapporteerden ook tientallen kenmerken van de bedrijven. Denk aan de hygiëne van de uiers, de locomotie van de dieren, het vóórkomen van gerafelde speenpunten of eeltringen, maar ook of de robot bij het sprayen de spenen wel raakt en het moment en de manier van afname van de melkklaauw. Het onderzoeksteam wilde verder bijvoorbeeld weten hoeveel uur de melkveehouder achter de computer zit, hoe hij de dieren voert, hoe hij omgaat met attentielijsten en noem

maar op. Uiteindelijk concludeerden Neijenhuis en De Koning dat er veel zaken belangrijk zijn voor een laag celgetal en een goede uiergezondheid op robotbedrijven, maar dat regelmaat en de zorg voor de individuele koe de voornaamste zijn. "De echte koeienboer zal dus ook op een robotbedrijf een prima uiergezondheid kunnen behalen", aldus De Koning.

Grote variatie

Gemiddeld melken de 150 bedrijven 84 koeien, maar dat aantal varieerde van 30 tot 420. En niet alleen dat kenmerk wisselde sterk. Het celgetal was gemiddeld 262.000, maar had uitschieters van 80.000 tot 505.000. Het aantal gevallen van klinische mastitis liep van 1 tot 135 en kwam gemiddeld uit op 27 per bedrijf. Juist doordat binnen de kenmerken de variatie zo groot is, waren de onderzoekers in staat om verbanden te leggen tussen uiergezondheid en verschillende bedrijfskenmerken. "Sommige verbanden vonden we logisch, andere waren minder voor de hand liggend. Maar het zijn dan ook niet altijd causale verbanden. Als wij concluderen dat bedrijven die voetbaden inzetten een hoger celgetal hebben, wil dat niet direct zeggen dat het één het gevolg is van het ander. Als we bijvoorbeeld de auto van de ondernemer hadden meegenomen, hadden we misschien ook wel gezegd dat de ondernemers die in een Mercedes rijden, een lager celgetal hadden. Maar dat heeft natuurlijk niets met elkaar te maken." In tabel 1 staan de verbanden weergegeven tussen het celgetal en de verschillende bedrijfskenmerken.

Nieuwe hoog celgetalgevallen

Op de robotbedrijven lag het percentage nieuwe koeien met een hoog celgetal (vaarzen: >150.000 en koeien: >250.000) gemiddeld op 10 procent, maar het varieerde van 5 tot 21 procent. Ondernemers die

ROBOTMELKEN

Een hoge uiergezondheid op een robotbedrijf vraagt extra inzet van de veehouder.

Foto: Veehouderij Techniek

interesse hebben in fokkerij, koeadministratie, koegezondheid en die een hoge productie behalen en het melken en controleren van de robot leuk vinden, hadden gemiddeld een lager percentage nieuwe hoogcelgetalgevallen. De Koning: "Het zijn veelal de ondernemers die ook hun zintuigen gebruiken en daarop inspelen. Zij horen bijvoorbeeld dat de robot een ander geluid maakt en wachten dan niet af tot er een alarm afgaat, maar grijpen direct in. Zij hebben ook schema's en protocollen waar ze mee werken, maar zij houden altijd ogen en oren open en doen daar direct wat mee."

Klinische mastitis

Een hogere onderhoudsfrequentie aan de robot kwam meer voor op bedrijven waar meer gevallen van klinische mastitis werden vastgesteld. Dat klinkt wat tegenstrijdig. De Koning: "Bedenk dat het niet per se een causaal verband is. Misschien wordt er op bedrijven waar problemen zijn met het celgetal meer gesleuteld aan de robot, het is een beetje het kip-of-eiverhaal." Ook het eerder vervangen van het melkfilter betekende meer mastitis. "Ook dat moet je misschien andersom zien; hoe meer mastitis, hoe meer vlokken in de melk en dus hoe eerder het filter vervangen moet worden." Verder is het voor het verminderen van het aantal klinische mastitisgevallen goed om een wachtruimte zonder boxen te hebben en met een open muur. De Koning voegt toe: "En ondernemers die mastitis als meer werk ervaren, het een moeilijk ziekte vinden en het op hun bedrijf graag verminderen, lijken juist meer gevallen te hebben van klinische mastitis."

Boer-effect

Wat verder nog opvalt is dat melkveehouders die in het jaar voordat zij met een robot gingen melken een goede uiergezondheid behaalden, dat met een robot vaak ook doen. "Dat verschil zie je nog heel lang doorwerken, ook bij ondernemers die al jaren met een melkrobot werken", aldus De Koning. Een robotboer adviseren over de uiergezondheid van zijn koeien is geen gemakkelijke taak, denkt De Koning. "Het is maatwerk. Het verschilt per ondernemer, per koe, per stal. Mijn advies: kijk naar het individuele dier."

Enkele tips voor een goede uiergezondheid op robotbedrijven

- Scoor de hygiëne van de koeien met behulp van de scorekaart van het UGCN. Streef hierbij naar minder dan 10 procent van de koeien met een score bevuild of ernstig bevuild van vooral de uier.
- Controleer of het desinfectiemiddel van de robot de spenen voldoende bedekt. Vooral het onderste deel van de speen moet worden geraakt.
- De tussenmelktijd moet zoveel mogelijk tussen 6 en 12 uur liggen.
- De doorloop in de stal moet goed zijn. Zorg voor een goed koeverkeer, ook door vaak vers voer te verstrekken of aan te schuiven. Het gebruik van een wachtruimte is een positieve factor.
- Preventieve gezondheidszorg van de koeien door het uitbannen van paratbc en aandacht voor IBR en BVD is positief gerelateerd aan de uiergezondheid.
- Door gebruik van een bedrijfsbehandelplan gaat u bewuster om met klinische mastitis en dit is positief voor de uiergezondheid. Als een koe is behandeld met antibiotica controleer dan ook de genezing met een CMT-test of aan de hand van de MPR-uitslagen of geleidbaarheid. Valt de genezing tegen, overleg dan met de dierenarts.
- Schakel bij problemen tijdig een adviseur in met kennis van zaken.

Tabel 1

Kengetallen van de bezochte bedrijven.

Variabele	gemiddeld	min.	max.
Aantal koeien	84	30	420
Melkquotum	785.429	122.000	5.000.000
305-dgn productie	9.020	5.500	11.000
Aantal melkboxen	1,6	1	6
Aantal koeien/box	53	30	85

Tabel 2

Bedrijfskenmerken die een positief effect hebben op het celgetal en het lijken te verlagen, en kenmerken die een negatief effect hebben en dus zorgen voor een hoger celgetal. De kenmerken zijn gerelateerd aan de gemiddelde waarden van de bezochte bedrijven.

Positief voor het celgetal	Negatief voor het celgetal
Hogere 305 dagen melkgift	Meer koeien
Deelname aan gezondheidsprogramma's	Meerdere werknemers
Controle van het functioneren van de robot	Gebruik van voetbaden
Frequente controle van attentielijsten	Voorresten van melkkoeien doorschuiven naar droogstaande koeien
Korter melkinterval	Koeien met een locomotiescore > 3
Minder variabel melkinterval	Slechte hygiëne van uier, dij en onderbeen
Een hoog percentage melkbeurten met een interval < 6 uur	Smerige spenen voor en na het melken
Een laag percentage melkbeurten met een interval van > 14 uur	Eeltringen of puntbloedingen op spenen
	< 30 procent van spraymiddel landt op spenen